Ελληνοιταλικός πόλεμος η V μεραρχία

Κρητών και οι Απόστολοι Πεδιάδας

Γράφει ο Ηρακλής Καλογεράκης

Ο Ηρακλής Καλογεράκης γεννήθηκε στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης.

Αποφοίτησε από τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων το 1972 και υπηρέτησε το Πολεμικό Ναυτικό επί 37 χρόνια

Η άμυνα της Κρήτης, είχε η από το 1912 συγκροτηθείσα «V Μεραρχία Πεζικού», η επονομαζόμενη «Μεραρχία Κρητών», που είχε μια σημαντική δράση κατά τους Βαλκανικούς πολέμους, τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και τη Μικρασιατική εκστρατεία. Οι μονάδες της Μεραρχίας πριν την Ιταλική εισβολή ήταν με σύνθεση ειρήνης, αλλά με την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολέμου στις 28 Οκτωβρίου 1940, άρχισε με πυρετώδη ρυθμό και ακράτητο ενθουσιασμό, η επιστράτευση. Τάχιστα συγκροτήθηκαν όλες οι προβλεπόμενες μονάδες και η Μεραρχία ήταν έτοιμη για δράση από την 6η Νοεμβρίου 1940. Η Μεραρχία είχε τέσσερα

Συντάγματα Πεζικού, το 140 στα Χανιά, το 430 στο Ηράκλειο, το 440 στο Ρέθυμνο, το V Σύνταγμα Ορεινού Πυροβολικού στη Σούδα, ένα Λόχο Σκαπανέων, ένα Διαβιβαστών και ένα Στρατιωτικό Νοσοκομείο στα Χανιά.

Στρατηγός Σόλων Καφφάτος, Προσωπάρχης του Υπουργείου Στρατιωτικών

«άπαν το εν τη νήσω πολεμικόν υλικόν μέχρι και του τελευταίου κιβωτίου πυρομαχικών και παν μεταφορικόν μέσον μέχρι και του τελευταίου αυτοκινήτου ή ημιόνου, επιταχθέντα εφορτώθησαν διά το Αλβανικόν μέτωπον».

Γράφει ο Δημήτρης Σταυρόπουλος

Ο πηγαιμός ήταν Οδύσσεια.

Η επιστροφή μια τραγωδία!...

Του Ηρακλή Πυργιανάκη Αρχιτέκτονας Μηχανικός

[Η Κρήτη στο έπος του 1940 – Η περίπτωση του Κρουσώνα]

Η ηλικία αυτών που έλαβαν μέρος στην επιστράτευση είναι από 19 έως 38 ετών και συγκεκριμένα οι γεννηθέντες από το 1903 έως και το 1921.

(Απόσπασμα από την αυτοβιογραφία του Γεωργίου Χρ. Παπαγεωργίου.

Ο πρόεδρος διάβασε τη διαταγή επιστράτευσης, που έγραφε ότι επιστρατεύονται οι στρατεύσιμοι (κλάσεις) από το 1924 έως και το 1940 και ότι οι μάχιμοι έπρεπε να παρουσιαστούν στο στρατό.

Εξαιρούνταν μόνο οι βοηθοί-μη ικανοί, οι πολύτεκνοι και οι προστάτες οικογενείας.

Η 5η μεραρχία Κρητών αποτελούντα από 566 αξιωματικούς 18.662 οπλίτες εφέδρους 687 υποζύγια 81 οχήματα και σκοπό είχε να υπερασπίσει την Κρήτη από τα στρατεύματα του άξονα. Για λόγους που είναι ανεξήγητοι μέχρι σήμερα η 5η μεραρχία μεταφέρθηκε τον Νοέμβριο του 1940 από την Σούδα και το Ηράκλειο στον Πειραιά και με τραίνα στο Αμύνταιο Φλώρινας. Από Αμύνταιο μετά από πορεία 130 χιλιομέτρων η μεραρχία έφθασε στα Ελληνοαλβανικά σύνορα. Η νικηφόρα προέλαση των ελληνικών δυνάμεων στο αλβανικό έδαφος είχε ως αποτέλεσμα τις διαδοχικές καταλήψεις μέχρι τον Δεκέμβριο του 1940 της Κορυτσάς, του Πόγραδετς, της Πρεμετής, των Αγίων Σαράντα, του Αργυροκάστρου, το Δέλβινο και της Χειμάρας.

Ο Ελληνικός στρατός αντιμετώπισε πολλές κακουχίες, συμμετείχε σε πολλές μάχες και κατέγραψε πολλές νίκες , τους έτρωγαν οι ψείρες, η παγοπληξία, η αϋπνία, οι εκρήξεις των βομβών, οι όλμοι σαν χαλάζι, χαλάζι και οι χειροβομβίδες, ασταμάτητοι οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί, βρεγμένοι ως τα κόκαλα, και πείνα ,πείνα , πείνα . Για τους Κρητικούς μαχητές το πολικό ψύχος ήταν ακόμα δυσκολότερο μιας και προέρχονται από το θερμότερο κλίμα της Ελλάδας και γιατί δεν είχαν τον κατάλληλο ιματισμό. Οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες, το κρύο που μερικές φορές έπεφτε κάτω από -20 βαθμούς Κελσίου , έκρυβαν έναν ακόμα επικίνδυνο εχθρό, τα κρυοπαγήματα. Κρυοπαγήματα που στις χειρότερες περιπτώσεις οδηγούσαν στον ακρωτηριασμό.
Στις 20 Ιανουαρίου η V Μεραρχία Κρήτης, που ως τότε παρέμενε στα μετόπισθεν ως εφεδρεία, διατέθηκε στο Β' Σώμα Στρατού για να ενισχύσει τις επιχειρήσεις του στην περιοχή του Τεπελενίου και μετακινήθηκε στην πρώτη γραμμή του αλβανικού μετώπου. Στις 29 Ιανουαρίου 1941 η V Μεραρχία πήρε μέρος στον αγώνα καλύπτοντας τον τομέα Κλεισούρας – Τρεπεσίνας. Διαβιώνουν σε υψόμετρο 1200-1500 μέτρα με συνεχείς χιονοθύελλες, βάρβαρες αεροπορικές επιθέσεις και μη κατάλληλα εξοπλισμένοι.
Η εαρινή επίθεση των Ιταλών ξεκίνησε στις 9/3/41, κράτησε 17 μέρες και την παρακολούθησε ο ίδιος ο Μουσολίνι. Αρχές Απριλίου το ηθικό των Κρητικών παρέμενε υψηλό και είναι αποφασισμένοι να δώσουν τη ζωή τους για την πατρίδα.
3 Απριλίου αρχίζει η σύμπτυξη, «η άδοξη αποχώρησης του στρατού της Αλβανίας». Τα συναισθήματα των στρατιωτών απορία, απογοήτευση, πικρία ,συγκίνηση , θυμός, εκδίκηση.
Λίγες μέρες αργότερα, στις 20 Απριλίου 1941 ο Στρατηγός Τσολάκογλου υπογράφει τη συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς. Παραδίδουν τον οπλισμό τους και τα υλικά διαβιβάσεων στα Γιάννενα και οδεύουν με τα πόδια προς

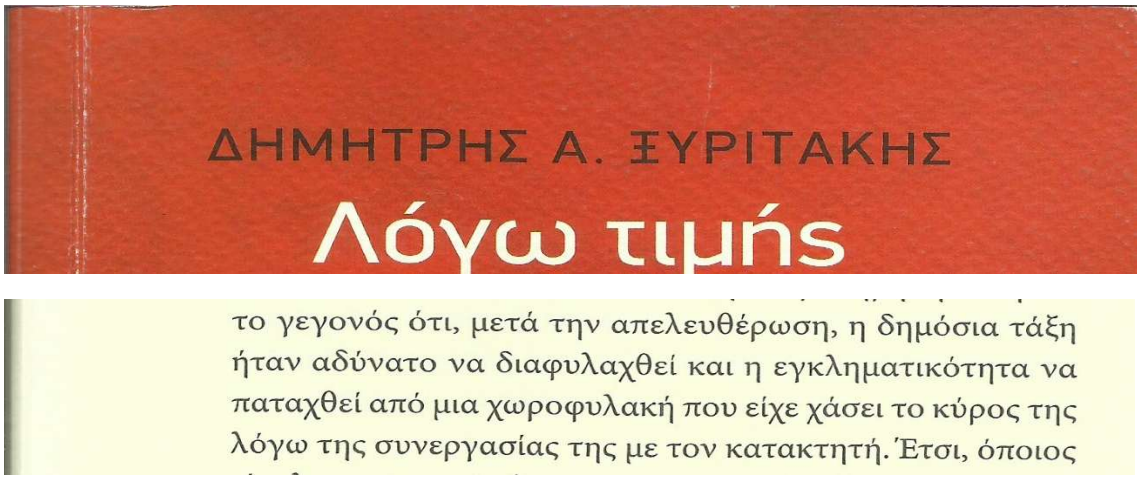
Άρτα, Πρέβεζα και Ναύπακτο. Το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου φτάνουν στην Πελοπόννησο. Μικρός αριθμός αγωνιστών με μεγάλο κίνδυνο καταφέρνει να φτάσει στην Κρήτη από ακτές της ανατολικής Πελοποννήσου με καΐκια και συμμετέχει με τα συμμαχικά στρατεύματα στην μάχη της Κρήτης.
Πολλές χιλιάδες Κρητικοί μαχητές φτάνουν στην Αθήνα και πιέζουν για να κατέβουν στην Κρήτη. Το Ζάππειο και ο Εθνικός Κήπος «μετατρέπεται» σε χώρο φιλοξενίας, κοιμούνται στο γρασίδι, αντίσκηνα ή κουβέρτες δεν υπήρχαν ούτε για δείγμα. Αρχές Ιουλίου 1941, η Κατοχική κυβέρνηση διοργανώνει συσσίτιο για Κρητικούς στο Παναθηναϊκό στάδιο. Ένα συσσίτιο... παγίδα! Την ώρα του συσσιτίου γίνεται μπλόκο από Ιταλούς, Γερμανούς και Φασίστες, το οποίο και οδηγεί στη σύλληψη 1300 περίπου Κρητικών, τους οποίους και οδήγησαν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στο αεροδρόμιο της Λάρισας. Στους 10 μήνες που έμειναν εκεί 900 πέθαναν από την πείνα το κρύο και της τιμωρίες . Οι Κρητικοί στην Αθήνα ήταν το μαύρο πρόβατο , κυνηγημένοι από τους φασίστες που ήταν η άρχουσα τάξη , λόγω της συμμετοχής της Κρήτης στα κινήματα κατά του Μεταξά το 1935 και 1938. Από την άλλη οι Γερμανοί εκδικούνταν με μάνητα όταν έβρισκαν Κρητικούς γιατί δεν μπορούσαν να ξεχάσουν τον εξευτελισμό αλλά και το ότι έχασαν το καλύτερο σώμα, των αλεξιπτωτιστών, από τους Κρητικούς στην μάχη της Κρήτης.
Πολύ όσοι δεν τους συνέλαβαν και παρέμειναν στην Αθήνα από την 5 μεραρχία Κρητών πέθαναν από την πείνα και το βαρύ χειμώνα του 1941-1942.
Με την κατάρρευση του μετώπου την άνοιξη του 1941 οι πολεμιστές της Αλβανίας καταταλαιπωρημένοι και εξουθενωμένοι προσπαθούσαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Απομεινάρια ενός στρατού που δοκιμάστηκε σκληρά στα πεδία των μαχών, αλλά αντεπεξήλθε με απρόσμενη επιτυχία. Εμφορούνταν από αντιφατικά συναισθήματα. Από τη μια

αισθανόταν περήφανοι ότι αυτοί ήταν οι πραγματικοί νικητές του πολέμου. Από την άλλη, όμως με την τροπή που πήραν τα πράματα, είχαν έντονα την αίσθηση της προδοσίας και της εγκατάλειψης. Ταλαιπωρημένοι και νηστικοί έπαιρναν ότι τους έδιναν από τα χωριά που περνούσαν και αυτοί έδιδαν ότι τους βάραινε στην πορεία τους όπλα, σφαίρες, και πολυβόλα. Κάθε στρατιώτης προσπαθούσε με κάθε τρόπο να σωθεί και να επιστέψει στο σπίτι του.
Γενικά οι νησιώτες αποκλήθηκαν στην ηπειρωτική χώρα και δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στα νησιά τους επειδή δεν υπήρχαν πλοία αλλά και δεν το επέτρεπαν οι Γερμανοί.
Πολύ Κρητικοί παρέμειναν στην ηπειρωτική Ελλάδα ακόμα και χρόνια μέχρι να βρούνε καΐκι για την Κρήτη. Αν κάποιο πλοίο τολμούσε να αποπλεύσει δίχως άδεια οι Γερμανοί το βύθιζαν. Γι' αυτούς τους λόγους πολλοί Αποστολιανοί παρέμεναν στην Αθήνα μέχρι να βρεθεί κανένα καΐκι να τους μεταφέρει κρυφά στην Κρήτη.
Πολλοί χωριανοί μας έμεναν στην βίλα του Χαλκιαδάκη Σταύρου (Σταύρος του Καλόγερου) που ήταν εκεί που είναι σήμερα το ολυμπιακό στάδιο της Αθήνας και στης δύο βίλες που είχε ο γιατρός Ηγουμενάκης Γιώργης του Κων/νου στο σημερινό αεροδρόμιο του ελληνικού.
Δεν έμεναν μόνο Αποστολιανοί αλλά και άλλοι στρατιώτες από τα γύρο χωριά. Εκεί προσπαθούσαν να επιβιώσουν με πολλές φυλλάδες και τζερτζεβατικά που καλλιεργούσαν που τα έτρωγαν αλάδωτα μαζί με της μπόλικες βρούβες που έβρισκαν. Έτσι κατάφεραν να επιβιώσουν από τον λιμό του 1940-1941 αλλά και να σωθούν πολλές οικογένειες Αποστολινών που τους τροφοδοτούσαν με λαχανικά και διάφορα φρούτα που έβρισκαν παρόλο αυτά η πείνα ήταν πείνα οι ψείρες ήταν ψείρες και οι κοριοί παρέμειναν κοριοί.

Ένας Ζωφοριανός παντρεμένος από τους Αποστόλους ο Τσικαλάκης Γιάννης τ. Γεωργίου τροφοδοτούσε την οικογένεια των Σταρουλάκιδων που μένανε στον Πειραιά με τζερτζεβατικά από το Μαρούση που έμενε. Όταν κατάφερε να φύγει για την Κρήτη οι Σταυρουλάκιδες πέθαναν όλοι από την πείνα. Τα παραπάνω μου τα περιέγραψε γιός του Μανόλης Τσικαλάκης τ. Ιωαν.
Παρακάτω σας περιγράφω το 17 ημερών ταξίδι που κάνανε οι 12 Αποστολιανοί από ανατολική Πελοπόννησο έως την Κρήτη.
Οι Πετρουγάκης Γιώργης (Γιώργης της Κόκκινης) , Ηγουμενάκης Απολλόδωρος (Απολλόδωρος), Κοντογιαννάκης Μανόλης (Κοντοκόλης), Καρουζάκη Μαρία (το Μαριώ της Αρετής), Παπαδάκης Δημήτρης του Γιώργη (Δημήτρης του Παπαδογιώργη), Ροδιτάκης Νικόλαος (Λαμπάδας) , Στρατάκης Μανόλης του Χαρίδημου , συνολικά 12 Αποστολιανοί, κατάφεραν να μπουν σε ένα καΐκι από την Πελοπόννησο και κάνανε 17 ημέρες να αποβιβαστούν στην παραλία του Φόδελε. Για οχτώ μέρες μείνανε σε ένα ξερονήσι, γιατί είχε θάλασσα με πολύ λίγο νερό και φαγητό. Έτρωγαν από τα λιγοστά τρόφιμα που τους είχαν μείνει και πολλές πεταλίδες .
Εκεί που γύρναγαν στο νησί, βρίσκουν ένα αγριοκάτσικο. Μετά από πολύ κυνηγητό το κατσίκι πηγαίνει σε έναν γκρεμό. Ο Απολλόδωρος που ήταν σβέλτος, αλλά και βοσκός, με κίνδυνο της ζωής του το πιάνει και μαζί με τον Κοντοκόλη που ήταν και αυτός βοσκός, το σφάξανε. Ένα μέρος το κάνανε οφτό και το άλλο το βράσανε σε ένα ντενεκέ με θαλασσινό νερό.
Όταν αποβιβάστηκαν στο Φόλελε, κάνανε ότι ήταν γεωργοί ή βοσκοί , μακριά ο ένας από τον άλλο και με τα πόδια ήρθαν στο χωριό.

Παρακαλώ όποιος γνωρίζει κάποιον ότι ήταν με τους 12 να το πει στον Πολιτιστικό σύλλογο να τον γράψουμε.

Όσο για την τήρηση της τάξης , μετά την απελευθέρωση της Κρήτης από τους Γερμανούς , αυτοί που είχαν την ευθύνη δηλαδή η χωροφυλακή, διαβάστε τι γράφει γι' αυτό ο δικηγόρος Δημήτρης Α. Ξυριτάκης.

Από την άλλη η μη τιμωρία των συνεργατών των Γερμανών , προδοτών , κουκουλοφόρων , σουμπερητών , μαυραγοριτών και κακοποιών λόγω του εμφυλίου που ξέσπασε μετά την απελευθέρωση ενθάρρυνε πολλούς από αυτούς σε παραβατικές συμπεριφορές μιας και αυτοί έγινε η άρχουσα τάξη μετά την αποχώριση των Γερμανών.
Το ίδιο συνέβη και στο χωριό μας. Ορισμένοι έγιναν , εκ των υστέρων , καπεταναίοι και με την ανοχή της χωροφυλακής και του κράτους δεν είχαν την καλύτερη συμπεριφορά προς ορισμένους κατοίκους του χωριού και σε εκείνους που είχαν προηγούμενες προσωπικές διαφορές .
Αποκρύπτανε την πραγματική Αμερικάνικη βοήθεια και δεν γινόταν δίκαιη διανομή αυτής σε αυτούς που την δικαιούταν . Αυτό συνεχίστηκε σε όλη την διάρκεια του εμφύλιου πολέμου.

Στην πρώτη περίοδο του πολέμου που αφορούσε την Ελλάδα και την Ιταλία οι απώλειες για τους Κρητικούς έφτασαν τους

1.141 νεκρούς, 2.025 τραυματίες , 2.553 παγόπληκτους και 434 με διάφορα νοσήματα.

Επειδή στην έρευνα μου δεν είχα πρόσβαση στο δημοτολόγιο , στρατολογικό γραφείο και Γενικό Επιτελειο Στρατού , λόγω προσωπικών δεδομένων , σας παρουσιάζω αυτούς που ο πολιτιστικό σύλλογος ανέφερε ότι επιστρατεύτηκαν στον Ελληνοιταλικό πόλεμο .
Εγώ πρόσθεσα αυτούς που μου είπαν οι οικογένειες τους ότι συμμετείχαν οι γονείς τους ή οι παππούδες τους και δεν είναι στον κατάλογο που σύνταξε ο πολιτιστικός σύλλογος. .

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΩΝ "ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ"

27 Οκτωβρίου 2025 ·

Την Κυριακή 26 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στο χωριό μας , στο καφενείο του Κου Μανώλη Μανωλαρακη, εκδήλωση αφιερωμένη στους 71 Αποστολιανούς που συμμετείχαν στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο,η 6η κατά σειρά από τις "Σελίδες Ιστορίας Αποστολιανων" .
Παρουσιάστηκαν στοιχεία που συνέλεξε η αντιπρόεδρος του Δ.Σ. Κα Μαρία Δαμιανάκη και ακούστηκε ηχητικό απόσπασμα του Νικολάου Ι.Πετροδασκαλάκη , καταγραμμένο από τον γιο του Γιάννη Πετροδασκαλάκη,στο οποίο εξιστορούσε μνήμες και γεγονότα από την δύσκολη εκείνη περίοδο!!

Οι Αποστολιανοί που συμμετείχαν ήταν.

71 Αποστολιανοί στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο

(Ο κατάλογος των Αποστολιανών συντάχθηκε κατά ημερομηνία γέννησης)

1. Αρχοντουλάκης Εμμανουήλ του Ιωάννη
2. Αργυράκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
3. Μεταξάκης Μιχαήλ του Εμμανουήλ
4. Πετροδασκαλάκης Ιωάννης του Γεωργίου
5. Πετροδασκαλάκης Νικόλαος του Ιωάννη
6. Παπαγιαννάκης Χριστόφορος του Εμμανουήλ
7. Ροβύθης Αλέξανδρος του Μιχαήλ
8. Γωνιωτάκης Νικόλαος του Ιωάννη
9. Καρουζάκης Κωνσταντίνος του Εμμανουήλ
10. Πλευράκης Ελευθέριος του Γεωργίου
11. Πλευράκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
12. Περτσελάκης Νικόλαος του Γρηγορίου
13. Δαμιανάκης Νικόλαος του Εμμανουήλ
14. Κουμπενάκης Βασίλειος του Ηρακλή
15. Μπιτζαράκης Ελευθέριος του Δημητρίου
16. Παπαδάκης Δημήτριος του Γεωργίου
17. Πετρουγάκης Γεώργιος του Μιχαήλ
18. Σμαριανάκης Στυλιανός του Εμμανουήλ
19. Γωνιωτάκης Μιχαήλ του Ιωάννη
20. Μεταξάκης Γεώργιος του Εμμανουήλ
21. Ροβύθης Εμμανουήλ του Μιχαήλ
22. Ροδιτάκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
23. Σαμπαθιανάκης Εμμανουήλ του Ζαχαρία
24. Γωνιωτάκης Γεώργιος του Ιωάννη
25. Ηγουμενάκης Απολλόδωρος του Χαρίδημου
26. Ηγουμενάκης Εμμανουήλ του Νικολάου
27. Κουμπενάκης Ιωάννης του Ηρακλή
28. Καρουζάκης Νικόλαος του Βασιλείου
29. Μπιτζαράκης Ιωάννης του Δημητρίου
30. Σαμπαθιανάκης Μιχαήλ του Ζαχαρία
31. Σαββάκης Εμμανουήλ του Ιωάννη
32. Στρατάκης Ζαχαρίας του Γεωργίου
33. Κοντογιαννάκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
34. Μαλλιωτάκης Αντώνιος του Μιχαήλ
35. Πετρομιχελάκης Νικόλαος του Αντωνίου
36. Ποταμιανάκης Εμμανουήλ του Κωνσταντίνου
37. Τσικαλάκης Ιωάννης του Γεωργίου
38. Καρουζάκης Γεώργιος του Εμμανουήλ
39. Κοκκινάκης Γεώργιος του Δημητρίου
40. Μαλλιωτάκης Κωνσταντίνος του Εμμανουήλ
41. Πετρουγάκης Θεοχάρης του Μιχαήλ
42. Πετροδασκαλάκης Εμμανουήλ του Ιωάννη
43. Σταράκης Δημήτριος του Ιωάννη
44. Στρατάκης Εμμανουήλ του Χαρίδημου
45. Στρατάκης Δημήτριος του Γεωργίου
46. Δαβάκης Ιωάννης του Νικολάου
47. Ηγουμενάκης Αθανάσιος του Νικολάου
48. Καλογεράκης Εμμανουήλ του Ιωάννη
49. Νικολακάκης Κωνσταντίνος του Γεωργίου
50. Πετρομιχελάκης Γρηγόριος του Νικολάου
51. Στρατάκης Γεώργιος του Χαρίδημου
52. Ροβύθης Ιωάννης του Μιχαήλ
53. Φαρσαράκης Σωκράτης του Μιχαήλ
54. Δαμιανάκης Ιωάννης του Εμμανουήλ
55. Ρουσσάκης Μιχαήλ του Γεωργίου
56. Στρατάκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
57. Ρουσσάκης Μιχαήλ του Γεωργίου
58. Δαβάκης Παντελής του Μιχαήλ
59. Δαβάκης Κωνσταντίνος του Νικολάου
60. Κουμπενάκης Εμμανουήλ του Ηρακλή
61. Πετρομιχελάκης Δαυίδ του Νικολάου
62. Ροβύθης Γεώργιος του Μιχαήλ
63. Φαρσαράκης Ιωάννης του Μιχαήλ
64. Βασιλάκης Μιχαήλ του Κωνσταντίνου
65. Καρουζάκης Γεώργιος του Βασιλείου
66. Παπαγιανάκης Ανδρέας του Εμμανουήλ
67. Παπαγιανάκης Γεώργιος του Εμμανουήλ
68. Παπαδάκης Ελευθέριος του Γεωργίου
69. Ρουσσάκης Εμμανουήλ του Γεωργίου
70. Σαββάκης Χαράλαμπος του Ιωάννη
71. Στρατάκης Βασίλειος του Κανάκη

Αυτοί που μου είπαν ότι συμμετείχαν γονείς τους ή παππούδες τους στην επιστράτευση του 1940 και πήγαν στην Αλβανία είναι και οι παρακάτω.

Αυτοί που πήγαν στην Αλβανία το 1940 και δεν είναι στον κατάλογο που συντάχτηκε από τον πολιτιστικό σύλλογο το 2025.

Την πληροφορία το ότι πήγε στην Αλβανία ο Βασιλάκης Γεώργιος τ. Κων/νου (1905-1983) μου την έδωσαν τα παιδία του Παναγιώτης και Μάρκος. Τους περιέγραφε της δυσκολίες μέχρι να φτάσουν στο μέτωπο αλλά και της ταλαιπωρίες να επιστέψουν στο χωριό . Αλλά το πιο δύσκολο ήταν το πέρασμα του Αώου ποταμού.

Την πληροφορία το ότι πήγε στην Αλβανία ο Δαμιανάκης Μιχάλης του Σταύρου (1904-1988) μου την έδωσαν τα εγγόνια του Ειρήνη και Βασίλης παιδιά του Πέτρου και ο Μιχάλης γιός του Νικήτα Δαμιανάκη. Ο Παππούς τους Μιχάλης πήγε στην Αλβανία και εκεί έχασε ένα δάκτυλο του χεριού του. Κατάφερε να φτάσει από τους πρώτους στα Χάνια και να οργανωθεί στην αντίσταση κατά των κατακτητών στο νομό Χανίων με άλλο όνομα.
Οι Ιταλοί είχαν πληροφορίες , μπορεί και από καλοθελητάδες Αποστολιανούς , ότι ο Δαμιανάκης ήταν στα Χανιά. Πήγαν στο σπίτι του Δαμιανάκη να ανακρίνουν την Γυναίκα του Ειρήνη (σκλόπα ήταν το παρανόμητης της) η Ειρήνη το μόνο που έλεγε στους ανακριτές Ιταλούς ήταν ότι ο άνδρας της ήταν στον πόλεμο. Όταν δεν μπόρεσαν να της αποσπάσουν που πράγματι ήταν ο άνδρας της , αυτή γνώριζε, αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν βία. Την έβγαλαν στην αυλή έβαλαν τα χέρια της σε ένα χαράκι, που είναι όλο χαράκια και με μια πέτρα θέλανε να της σπάσουν τα δάκτυλα τότε ο επικεφαλής Ιταλός

την τελευταία στιγμή λέει δυνατά vasta , που σημαίνει σταματήστε και δεν την κτύπησαν.
Η Ειρήνη την μόνη ξένη λέξη που έμαθε στην ζωή της, δεν την ξέχασε ποτέ, ήταν η ιταλική vasta την θυμόταν σε όλη της τη ζωή και την έλεγε πάντα όταν διηγούνταν την περιπέτεια της στα παιδία ή τα εγγόνια της γιατί ήταν τόσο μεγάλος ο φόβος και η αγωνία της να μη μείνει ανάπηρη .

Την πληροφορία ότι πήγε στην Αλβανία ο Κορνελάκης Γεώργιος τ. Ιωάννη μου την είπε η κόρη του Στρατάκη Βικτωρία τ. Γεωργίου. Ο πατέρας της Βικτωρίας ήταν μαζί με τον Κων/νο Μαλλιωτάκη τ. Εμμ. όταν τραυματίστηκε και τον βοήθησε να τον μεταφέρουν στα μετόπισθεν . Ο Κορνελάκης είχε παντρευτεί την αδελφή του Μαλλιωτάκη Στυλιανή.

Αυτοί που δεν πήγαν στην Αλβανία το 1940 και είναι στην λίστα που σύνταξε ο πολιτισμικό σύλλογος το 2025 είναι.

Την πληροφορία ότι δεν πήγε στην Αλβανία ο Παπαδάκης Ελευθέριος τ. Γεωργίου μου την έδωσε η εγγονή του Παπαδάκη Μαρία του Μενελάου . Ο θείος της Δημήτρης της έλεγε ότι και οι δύο παππούδες της , Παπαδάκης Ελευθέριος και Πρατικάκης Μενέλαος δεν πήγαν στην Αλβανία το 1940 γιατί ήταν μεγάλοι.

Τα θύματα του Ελληνοιταλικού και Ελληνογερμανικού πολέμου από τους Αποστόλους ήταν :

Πεσόντες ελληνοιταλικού και ελληνογερμανικού πολέμου

Σαββάκης Μανόλης τ. Ιωάννη
Ροβύθης Αλέκος τ. Μιχαήλ

Ανάπηροι Ελληνοιταλικού πολέμου

Αργυράκης Μανόλης τ. Γεωργ.
Βασιλάκης Μιχάλης τ. Κωνστ.
Δαμιανάκης Γιάννης τ. Εμμ.
Καρουζάκης Γιώργης τ. Βασ.
Μαλλιωτάκης Κωνσταντίνος τ. Εμμ.
Σαμπαθιανάκης Μιχάλης τ. Ζαχ.

Αιχμάλωτοι πολέμου
Παπαγιανάκης Χριστόφορος
Παπαδογιωργάκης Λευτέρης

Θύματα πολέμου

Καλαιτζάκη Πόπη του Χριστόφορου
Σαμπαθιανάκης Μανόλης του κων/νου
Δαμιανάκη Σοφία του Εμμανουήλ

Η 5 μεραρχία Κρητών περπάτησε 130 χιλ από Αμύνταιο Φλώρινας μέχρι τα σύνορα με Αλβανία εντός της Αλβανίας 120 χιλ. και κατά την οπισθοχώρηση από Αλβανία μέχρι Αθήνα ή τα παράλια της ανατολικής Πελοποννήσου 450 χιλ . Συνολικά 700 χιλ. τουλάχιστο. Όλα αυτά από τον Νοέμβριο του 1940 μέχρι τον Μάιο του 1941 .

Να πώς περιγράφει ο Νομπελίστας ποιητής μας Οδυσ. Ελύτης την τραγικότητα της κατάστασης στο «Άξιον Εστί».

Νύχτα πάνω στη νύχτα βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω από τον άλλον, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκολλώντας το ποδάρι από τη λάσπη, όπου, φορές, καταβούλιαζε μέχρι το γόνατο. Επειδή, το πιο συχνά ψιχάλιζε στους δρόμους έξω, καθώς μες στην ψυχή μας. Και λίγες φορές όπου κάναμε στάση να ξεκουραστούμε, μήτε που αλλάζαμε κουβέντα, μονάχα σοβαροί και αμίλητοι, φέγγοντας μ' ένα μικρό δαδί, μια-μια εμοιραζόμασταν τη σταφίδα. Ή φορές πάλι, αν ήταν βολετό, λύναμε βιαστικά τα ρούχα και ξυνόμασταν, με λύσσα ώρες πολλές, όσο να τρέξουν αίματα, τι μας είχε ανέβει η ψείρα ως το λαιμό, κι ήταν κι αυτό πιο κι απ' την κούραση ανυπόφορο.

Αλεξ. Μουρέλου 18.5.46

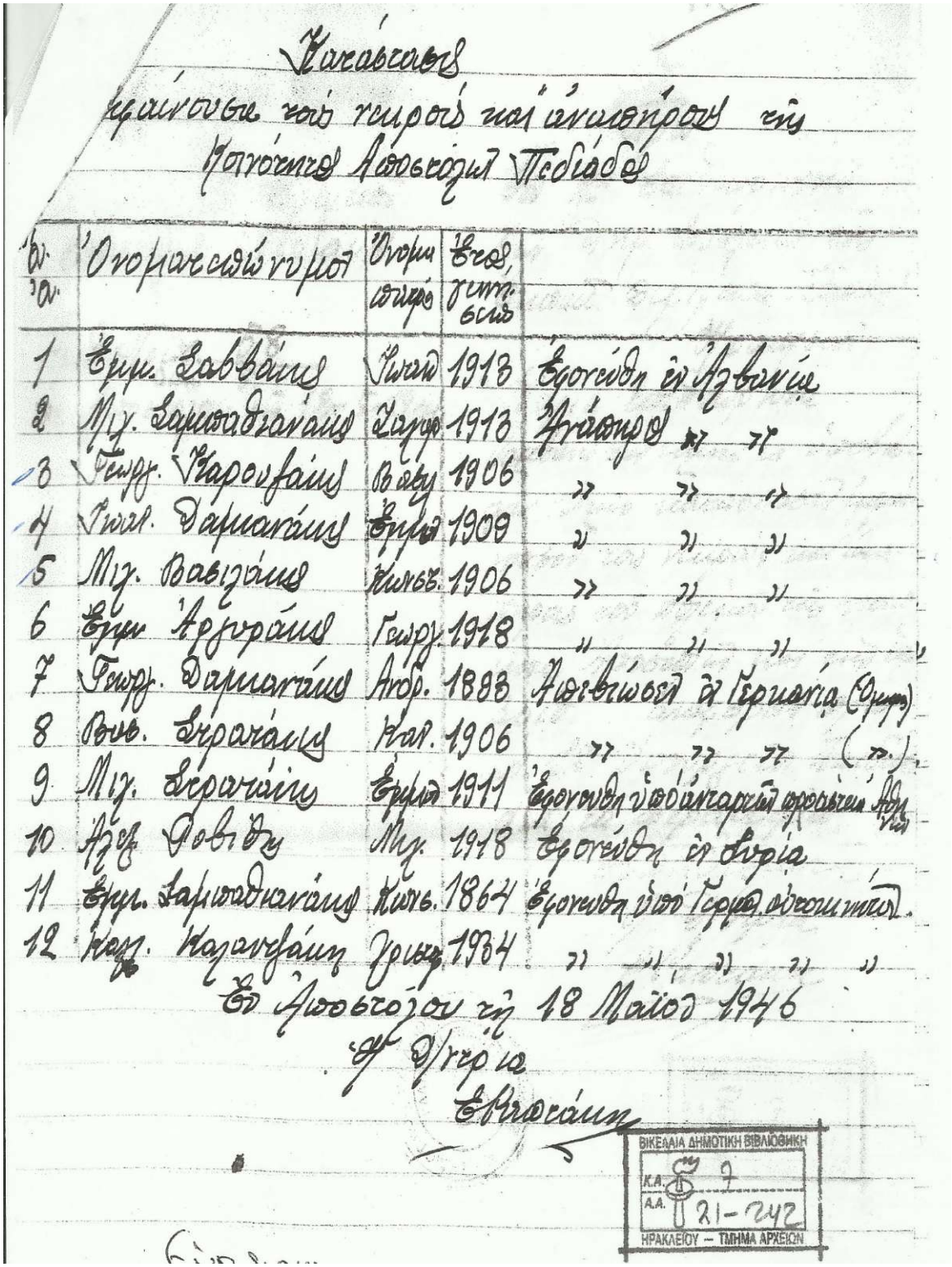
Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Εἰς
Δημοτικὸν Σχολεῖον
Ἀνωγείων Πεδιάδος

Ἀριθ. Πρωτ. 58
Δημ. 5.
Ἐν Ἀνωγείοις τῇ 18-5-1946

Πρὸς
Τὸν κ.κ. Ἐπιθεωρητὴν
Τῶν Δημ. Σχολείων τῆς
Ἑνιαίας Ἀνατολικῆς Πεδιάδος
Ἡράκλειον

Κύριε Ἐπιθεωρητὰ
Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω
ὑμῖν παρόντως ἰατρικὸν
γραμμάτιον τοῦ κυρίου παιδία-
τρου τοῦ ὑγιεινοῦ τῆς Ἀνω-
γείου Ἀναστασίου περὶ τῆς ὑγε-
ίας Ἐλευθερίου τοῦ Σ. Δημοτικοῦ
Σχολείου Πεδιάδος διὰ τὰ ἀφαιρέσιμα.
Ἐπιδέχεται
Ἡ Δ/ντρια
Ἐλευθερίου

ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Κ.Α. 7
Α.Α. 21-241
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ – ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ

Κατάσταση
νεκρών του χωριού και αναπήρων της
Κοινότητος Λασιθίου Πεδιάδος

Α/Α	Ονοματεπώνυμον	Όνομα πατρός	Έτος γεννήσεως	
1	Εμμ. Σαββάκης	Γιωάν	1913	Εφονεύθη εν Αλβανία
2	Μιχ. Σαμωθρακάκης	Σαμψ	1913	Πνίγηκε » »
3	Γεωργ. Καρουζάκης	Βάσ	1906	» » »
4	Γιωαν. Δαμιανάκης	Εμμ	1909	» » »
5	Μιχ. Βασιλάκης	Γιωσέφ	1906	» » »
6	Εμμ. Αρμυράκης	Γεωργ.	1918	» » »
7	Γεωργ. Δαμιανάκης	Ανδρ.	1888	Αιχμαλωτίσθη εν Γερμανία (Θάνατος)
8	Βασ. Σκραπάκης	Καλ.	1906	» » » » (»)
9	Μιχ. Σκραπάκης	Εμμ	1911	Εφονεύθη υπό άγνωστων στρατιωτών Αξονος
10	Αχιλ. Φουντουλάκης	Μιχ.	1918	Εφονεύθη εν Συρία
11	Εμμ. Σαμωθρακάκης	Γιωσ.	1864	Εφονεύθη υπό Γερμανών αιχμαλωτών.
12	Κων. Καλαντζάκης	Γρηγ.	1884	» » » » »

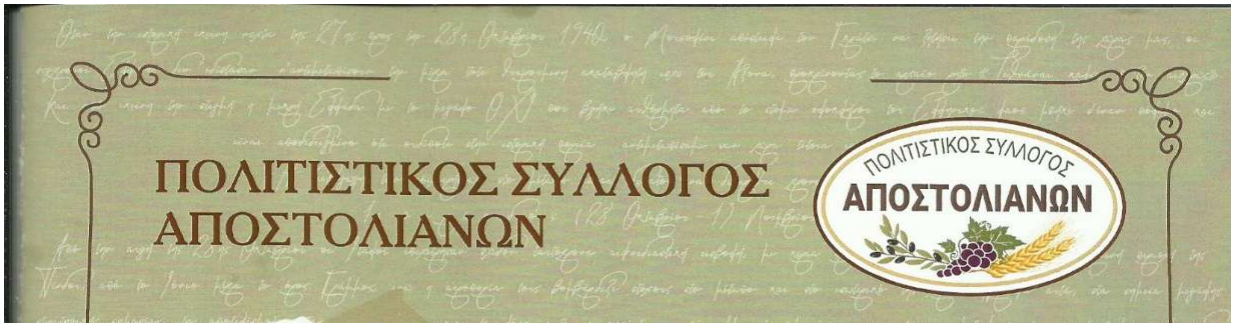
Ο Λασιθίου τη 18 Μαΐου 1946

Η Δ/ντρια

Ε. Ραπτάκη

ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Κ.Α. 7
Α.Α. 21-242
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ – ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ

Στην κατάσταση που σύνταξε η δασκάλα Ειρήνη Ραπτάκη το 1946 για τους νεκρούς και αναπήρους δεν υπάρχει ο Κωσταντίνος Μαλλιωτάκης τ. Εμμ. ως ανάπηρός πολέμου, ήταν όμως και γι' αυτό γράφτηκε στην κατάσταση των αναπήρων που συνέταξε ο πολιτιστικός σύλλογος μας.

65 Αποστολιανοί στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο

Γράφει η αντιπρόεδρος του Συλλόγου Δαμιανάκη Μαρία

Για άλλη μια φορά σμίξαμε αναζητώντας την ιστορία του τόπου μας. Να τιμήσουμε τους ήρωες αγωνιστές συγχωριανούς μας, που έγιναν θυσία για την πατρίδα. Στα βουνά της Πίνδου και της Αλβανίας γράφτηκε μια από τις πιο ένδοξες σελίδες της νεότερης ιστορίας και σ' αυτόν τον πόλεμο συμμετείχαν πολλοί Αποστολιανοί. Η έρευνα, που στηρίχτηκε, κυρίως, σε μαρτυρίες, ανέδειξε τη συμμετοχή 65 Αποστολιανών που έλαβαν μέρος στον πόλεμο. Είναι εντυπωσιακά μεγάλος ο αριθμός, αναλογικά με τον πληθυσμό του χωριού μας. Την περίοδο αυτή, δηλαδή πριν τον πόλεμο, το χωριό είχε 900 κατοίκους και στην απογραφή του 1951 είχε 846. Οι γεννήσεις αγοριών την περίοδο από το έτος 1906 μέχρι το 1920 ανέρχονται σε 150. Από τον πόλεμο 1940-1944 οι Αποστολιανοί Σαββάκης Εμμανουήλ του Ιωάννης και Ροβίθης Αλέξανδρος του Μιχαήλ σκοτώθηκαν, πολλοί τραυματίστηκαν και παρέμειναν ανάπηροι στην υπόλοιποι ζωή τους οι εξής: Αργυράκης Εμμανουήλ του Γεωργίου, Καρουζάκης Γεώργιος του Βασιλείου, Δαμιανάκης Ιωάννης του Εμμανουήλ, Σαμπαθιανάκης Μιχαήλ του Ζαχαρία, Βασιλάκης Μιχαήλ του Κωνσταντίνου και Μαλλιωτάκης Κωνσταντίνος του Εμμανουήλ. Οι γεννηθέντες κατά τα έτη: 1918, 1917, 1916 υπηρετούσαν τη θητεία τους όταν ξέσπασε ο πόλεμος και προωθήθηκαν αμέσως στο μέτωπο. Στη συνέχεια κλήθηκαν σειρές εφέδρων μέχρι τη σειρά των γεννηθέντων το έτος 1906. Κάποιοι από τους τελευταίους παρ' όλο που προωθήθηκαν στο μέτωπο δεν έλαβαν μέρος στις συγκρούσεις, γιατί εν τω μεταξύ επήλθε η συνθηκολόγηση. Παραθέτω όσους έλαβαν μέρος στον πόλεμο, ανά έτος γέννησης:

Βιβλιογραφία

Ηρακλής Καλογεράκης Αξιωματικός Π Ν

Σόλων Καφφάτος Στρατηγός

Ηρακλής Πυργιανάκης Αρχιτέκτονας Μηχανικός

Δημήτρης Α. Ξυριτάκης Δικηγόρος

Γεώργιος Χρ. Παπαγεωργίου Απομνημονεύματα

Οδυσσέας Ελύτης ποιητής Άξιον Εστί.

Ειρήνη Ραπτάκη Δασκάλα. Κατάσταση εμφαίνουσα τους νεκρούς και αναπήρους της κοινότητος Αποστόλων Πεδιάδας 1946.

Πολιτιστικός σύλλογος Αποστολιανών

Κοινότητα Αποστόλων πεδιάδας Πεσόντες υπέρ πατρίδας από το 1912 έως 1949

Γιάννη Χρηστάκη-Γεωργίου Πατεράκη Η Κρήτη και η ιστορίας της.

Από μαρτυρίες

Βασιλάκης Παναγιώτης και Μάρκος τ. Γεωργ.
Ηγουμενάκης Δημήτρης τ. Νικ.
Τσικαλάκης Μανόλης τ. Ιωαν.
Στρατάκη Βικτωρία τ. Γεωγ.
Παπαδάκη Μαρία τ. Μενελάου
Δαμιανάκης Μιχάλης τ. Νικήτα
Δαμιανάκη Ειρήνη και Βασίλης τ. Πέτρου

Νοέμβρης 2026 Μελέτη –Έρευνα

Τηλ. 6979224600 Νίκος Μανόλα Ηγουμενάκης